

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

DISPUTATIO II.

Vtrum simplicitas sit perfectio simpliciter.

Quaestio haec excitatur circa responsionem ad secundum Diui Thomae. Quid verò nomine perfectionis simpliciter intelligatur q. 4. sequenti copiosius explicandum est, (id enim ordo praescribit.) Interim nomine perfectionis simpliciter, intelligitur ea perfectio, quae vel illimitata, atque adeo infinita est, vel illimitatam & limitatam sub se comprehendit, qualia sunt, ens, substantia, sapientia, &c.

Partem affirmantem amplectitur Scotus in 1. d. 8. q. 1. ad 1. quam suadere possumus. Primum quia quod nullam dicit, aut habet adiunctam imperfectionem, perfectio est simpliciter: at simplicitas neque dicit, neque adiunctam habet imperfectionem: aliàs Deo non conueniret: ergo est perfectio simpliciter.

Secundò, attributa diuina perfectiones sunt simpliciter: simplicitas verò de numero attributorum diuinorum est.

Tertiò, quòd res aliqua simplicior est, eò est perfectior: quòd non aliunde prouenit, nisi quia simplicitas perfectio est.

Partem negantem sequitur Caietanus de Ente & essentia cap. 2. commento 2. eandem aperte innuit D. Thomas in 4. d. 1. q. 1. art. 1. quaestiuicula 1. ad primum, eaque nobis est amplectenda. Probatur primò. Quoniam, vt ex dictis patet, simplicitas negationem compositionis dicit, vnde simplex id dicitur, quòd compositionem non habet: sed negatio nullam dicit perfectionem, vt Scotus loco citato constituitur: ergo simplicitas non est perfectio, atque adeo neque est perfectio simpliciter.

Secundò, & est argumentum ad hominem, relationes diuinae sunt res reales simplices omnino, vt ex fide constat: vt Scotus cum multis aliis affirmat, formaliter sumptae, atque vt virtute distinguuntur ab essentia, nullam dicunt perfectionem: alioquin aliqua perfectio esset in vna diuina persona, quae non esset in aliis: ergo simplicitas non est perfectio: non solum quo ad negationem, sed neque quo ad rationem formalem realem cui conuenit, si praecise illam consideres ab omni alio cum quo realiter & formaliter sit idem. Quod ideò dixerim, quoniam omnis ratio formalis realis, saltem per identitatem eum alia perfectione, in qua quasi fundetur & radiceatur, debet habere rationem perfectionis, quandoquidem ens omne reale perfectio aliqua est. Imò, si sit simplex omnino, necessario erit infinita perfectio: cum actus purus omnem rationem potentiae passivae excludens, ens quoddam infinitum esse debeat.

Tertiò, non semper quòd entitas realis est simplicior, eò est perfectior: animalia namque magis composita sunt, quam corpora simplicia, magisque perfecta: substantiae item corporeae magis compositae sunt, quam eorum accidentia: vnumquodque totum, quam ipsius partes, cum tamen perfectione excellant. Quare perfectio in rebus aliunde, quam ex simplicitate, proficisci solet, nempe ex latitudine bonitatis entitativae atque excellentiae seu valoris entitativae vnus supra entitatem alterius, quam vnaquaeque res si apte natura habet.

Ad primum argumentum pro contraria sententia dicendum est, maiorem esse veram, quando illud

A tale perfectio est (in definitione namque perfectionis simpliciter loco generis adhibenda est perfectio) fecus autem res se habet, quando non est perfectio. Quando enim aliquid perfectio non est, esto neque dicat, neque adiunctam habeat imperfectionem; non sequitur esse perfectionem simpliciter: quod non solum in multis negationibus, quae Deo conueniunt, constat, sed etiam in relationibus diuinis, iuxta sententiam eorum, qui dicunt, eas formaliter sumptas nullam dicerè perfectionem.

B Ad secundum negandum est, simplicitatem inter attributa diuina esse computandam: attributum namque quid reale dicit de formali: quare simplex esse omnino, & similia alia praedicata, quae negationem significant: possunt quidem computari inter praedicata, quae Deo conueniunt: non verò inter attributa realia.

Ad tertium neganda est maior, vt ex dictis patet. Esto autem maior vniuersum esset vera, id tamen non ex perfectione simplicitatis, sed ex illo alio capite explicato proueniret.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Deus in compositionem aliorum veniat.

PLATO, ipsiusque sequaces dixerunt, Deum esse animam mundi, & potissimum primi caeli, a quo dicebant cetera corpora simpliciter esse facta. Legè Augustinum 13. de Ciuitate Dei cap. 16. 17. 18. In eodem errore fuisse Romanos, refert idem Augustinus 4. de Ciuitate Dei c. 11. & 12. Eusebius lib. 14. de preparatione Euangelica cap. 6. Eundem errorem tribuit Democrito.

Almaricus dixit: Deum esse essentiam omnium rerum, omni quoque esse vnum, vt refert Turrecremata libro quarto suae Summae capite 37. Atque hoc est dogma illius, quòd ad finem cap. Damnamus, de summa Trinitate & fide Catholica his verbis condemnatur. Reprobamus etiam & condemnamus peruersissimum dogma impij Almarici: cuius mentem sic pater mendacij excocauit, vt eius doctrina non tam haeretica, quam insana sit censenda.

Tertius error fuit cuiusdam Dauidis de diuinando, qui dixit Deum, esse materiam primam.

E Aduersus hos errores ostendit Diuus Thomas, Deum in nullius rei compositionem venire posse, ad sensum articulo praecedente à nobis explicatum. Rationes lege apud Diuum Thomam.

QVÆSTIO IIII

De perfectione Dei.

ARTICVLVS I.

Vtrum Deus sit perfectus.

DISPUTATIO I.

CONCLUSIO est, Deus non solum est perfectus, sed etiam perfectissimus. Est de fide, siue intelligatur de perfectione naturali siue de morali, vt constat ex illo Exodi 33. Ego ostendam tibi omne bonum, omne autem bonum perfectissimum bonum est. Et Matt.

Scilicet sententia. Primum argumentum.

Secundam.

Tertium.

Simplicitas simpliciter non dicit perfectionem.

Relationes diuinae formaliter sumptae, & vt virtute distinguuntur ab essentia, non dicunt perfectionem.

Perfectio animalis, quam ex simplicitate proficisci solet.

Ad 1.

Ad 2.

Ad 3.

Almarici error.

Deus non solum est perfectus, sed etiam perfectissimus.

1. Estote perfecti, sicut & Pater vester coelis perfectus est.

Perfectum
& perfectio
quid, vari-
que perfectio-
num modi.

Pro intelligentia rationis, qua D. Thomas conclusionem propositam demonstrat, nonnulla prænotanda sunt. Primum est, perfectum ad D. Thomam hoc loco dici illud, cui nihil deest secundum modum suæ perfectionis, id est, cui nihil deest eorum, quæ naturæ ipsius conuenientia sunt. Ea verò, quæ eliquæ rei conuenientia sunt, & quibus perficitur, ab effectu appellantur perfectiones, quia scilicet rem perficiunt. Harum verò, quæ ad essentiam rei pertinent, vt materia, & forma substantialis comparatione hominis, & genus ac differentia, dicuntur perfectiones internæ: quæ verò extra essentiam sunt, siue ad rei conseruationem, siue ad operationes, aut vt absolute, aut vt melius fiant, siue ad ornatum conducant, aut quouis alio modo expedientia sint, dicuntur perfectiones externæ: quarum quædam naturales sunt, quædam supernaturales.

Perfectum
aliud simpli-
citer, aliud
secundum quid,
idque variis
modis.

Secundum est, duobus modis dici aliquid perfectum. Vno simpliciter, illud nempe, quod omnia omnino habet, quæ quacumque ratione ei conuenientia, atque expedientia sunt. Altero secundum quid, hoc est, quædam ex parte dumtaxat: quo pacto dicimus, aliquid esse perfectè album, aut perfectè calidum. Hoc rursus duobus modis dicitur. Altero, quia habet illud secundum omnes gradus, quos illud secundum se spectatum aptum natum est habere: quo pacto ignis dicitur perfectè calidus, quia habet calorem secundum omnes gradus, quos calor est aptus natus habere. Altero, quia de illo habet tantum, quantum naturæ suæ conueniens est: quomodo id dicitur perfectè calidum, quod de intentione caloris habet, quantum conueniens est ipsum habere. Dicitur præterea aliquid perfectum quo ad statum, aut quo ad numerum perfectionum, quas est natura aptum habere, licet non quoad latitudinem status, aut quoad latitudinem cuiusque perfectionum. Hoc modo dicimus inter iustos, aliquos in hac vita esse perfectos, quia peruenierunt ad supremum statum huius vite, quam appellamus perfectorum, licet nullus ad tantam latitudinem perfectionis possit peruenire, quin deuenire possit ad maiorem. Dicimus etiam aliquem perfectum in naturalibus, quando nulla perfectionum, quas postulat ipsius natura, illi deest, quamuis vnamquamque in altiori gradu possit habere. Vt verò dicitur aliquid perfectum in naturalibus, si naturalia omnia habeat, vt postulat ipsius natura, finisque ad quem à natura dirigitur: ita etiam dicitur aliquis perfectus in supernaturalibus, quando habet supernaturalia accommodata ad finem supernaturalem ad quem ordinatur. Hac ratione dicimus aliquem perfectè dispositum supernaturaliter ad gratiam, quando habet dispositiones supernaturales ad illam adipiscendam necessarias, & ita de aliis finibus supernaturalibus ad quos aliquis eligitur, aut ordinatur. Vnde perfectionum, quædam naturales, quædam supernaturales merito dicere consueuimus.

Tertium ita se habet, quamuis aliquid esse perfectum simpliciter consistat in indiuisibili, eò quod res, si habet omnia, quæ postulat ipsius natura, dicitur perfecta simpliciter: si aliquo caret, perfecta simpliciter non dicitur: at tamen inter res perfectas simpliciter vnam dicimus perfectiorem alia, cum attendimus ad latitudinem & dignitatem perfectionum, quibus res perficiuntur, atque eas secundum eiusmodi latitudinem comparamus. Id enim cuius perfectiones dignitate & præstantia antecedunt perfectione alterius, dicimus perfectius: vt angelum per-

fectum in suis naturalibus dicimus perfectiorem homine: & inter res creatas, quædam dicimus imperfectissimas, quod parum latitudinis, dignitatis, atque perfectionis habeant: cum tamen vnaquæque earum, spectata ipsius natura, valde bona atque perfecta creata fuerit, vt habetur Geneseos 1.

Quartum est ex Diuo Thoma hoc loco ad primum, perfectum iuxta nominis interpretationem idem esse, ac consummatum factum: vnde iuxta nominis interpretationem propriè solum dicitur de rebus factis. Verum quoniam in rebus creatis tunc aliquid dicitur perfectum quando educum est ad actum quoad omnia, quæ postulat ipsius rei natura, translatum est vocabulum ad significandum omne id, quod est in actu, quoad omnia quæ naturæ talis rei accommodata sunt, siue illud factum, siue non factum sit.

Ex dictis quintò rectè licet colligere, aliquid esse imperfectum, si desit ei aliquid, ad quod secundum se sit in potentia, & illud postulat ipsius rei natura.

His notatis, probat Diuus Thomas Deum non solum esse perfectum, sed etiam perfectissimum: quoniam eatenus aliquid est perfectum, quatenus est in actu, & eatenus est imperfectum, quatenus est in potentia: Deus autem, cum sit primus agens, est maximè in actu: agentis namque est esse in actu, & primi, vt pote fontis cæterorum, esse maximè in actu, ita vt ad nihil sit in potentia, cum non sit, à quo deducatur in actum: ergo est perfectissimus. Notandum tamen est ex eo, quòd Deo repugnat omnino potentia passiuæ, opimè sequi, eum ita esse perfectum, vt nunquam possit esse imperfectus, quod rebus creatis denegatum est: ex eo verò, quòd fons est & origo perfectionum omnium aliorum entium, rectè inferri, eum continere in se maiorem latitudinem perfectionis, quam cætera alia, atque ad eò omnibus modis esse entium omnium perfectissimum.

DISPUTATIO II.

Vita perfectior sit, essentiali, an eius existentia.

Existentiam perfectiorem esse quàm essentiali, videtur asserere Diuus Thomas hoc loco ad tertium: cui sententiæ fauent Dionysius 4. & 5. cap. de diuinis nominibus, qui de existentia loquitur, vt de maxima quadam perfectione.

Et Aristoteles 8. Ethicorum capite 11. dicens: *patrem esse causam, vt filius existat, idque maximum beneficium videri.*

Suffragatur etiam ratio Diui Thomæ hoc loco: quia existentia ad essentiali habet se velut actus ad suam potentiam: actus autem, vt patet, perfectione potentiam superat.

Contraria tamen sententia videtur amplectenda cum Soncinate quarto Metaphysicæ quæst. 13. Primum, quia existentia vel est accidens, & subinde quid imperfectius essentiali, vel certe reducit ad prædicamenta per essentiali: nihil autem ad prædicamenta reducit per id, quod est imperfectius, quin potius semper imperfectiora & incompleta per res magis perfectas & completas reducantur. Secundò, quoniam id est perfectissimum in homine, secundum quod est factum: ad imaginem & similitudinem Dei, & ratione cuius est capax Dei, atque

Perfectum iuxta nominis interpretationem.

Imperfectum quid.

Rationes partium affirmatiue Prima.

Secunda.

Tertia.

Essentia perfectior est, quam sua existentia.

que beatitudinis: id autem est essentia & ipsius essentia facultates; non verò existentia essentia vel facultatum: videbimus namque & diligemus Deum, non per existentiam intellectus & voluntatis, sed per intellectum & voluntatem: ergo essentia est perfectior quam existentia. Ad hæc, contraria assertio, & difficillima creditur est, & nulli rationi nititur, quæ eam efficaciter suadere possit.

Ad primam rationem in contrarium.
Ad secundam.
Ad tertiam.
Ad Dionysium ergo dicendum est, eum non loqui de existentia creata, sed de increata & diuina comparata cum essentia & naturis creatis, ut ibidem exponit alter Dionysius Carthusianus, idque ex versione Peronij clarè constat.

Ad Aristotelem verò dicendum, partem non solum efficere existentiam filij, sed etiam essentiam ipsam existentem, ut quæstione præcedente artic. 4. disputat. 2. est ostensum, idque maximum esse beneficium. Præterea, esto solum efficeret existentiam, conferret tamen filio maius beneficium, quam sint cætera beneficia naturalia, quæ ab aliis hominibus conferuntur, quod eo loco tantum vult Aristoteles.

Ad rationem Diui Thomæ dicendum est, non quemcumque actum esse perfectiorem ea potentia, quam perficit: accidentia namque actus sunt accidentarij comparatione substantiarum, in quibus recipiuntur, & substantia ipsæ rationem potentia comparatione eorum habent, quis tamen auit affirmare, si fanæ mentis sit, substantias suis accidentibus esse imperfectiores.

ARTICVLVS II.

Virum in Deo sint perfectiones omnium rerum.

DISPVATIO I.

Conclusio. Perfectiones omnium rerum sunt in Deo, non formaliter, sed eminenter.

CONCLUSIO est. In Deo sunt perfectiones omnium rerum, non formaliter sed eminenter. Est de fide. Probat ex illo ad Roman. 11. Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: cum ergo non sint formaliter, fit ut sint eminenter. Item Plal. 49. Pulchritudo agri mecum est. Et Exodi 33. Ego ostendam tibi omne bonum; id est, me ipsum, in quo eminenter sunt bona & perfectiones omnium rerum. Et Ioan. 1. Quod factum est, in ipso vita erat: ubi duo affirmat, nempe creata omnia fuisse in Deo, & in eo fuisse vitam, quoniam secundum esse quod habent in Deo, sunt ipsemet Deus: Deus autem vita est. Vnde Anselmus Monol. 33. sic ait. Cum summus ille spiritus dicit se ipsum, id est (per Verbum quod ab eterno producit) concipit essentiam suam, dicit omnia que facta sunt (eodem scilicet Verbo) nam & antequam fierent, & cum iam facta sunt, & cum corrumpuntur, seu aliquo modo variantur, semper in ipso sunt, non quod sint in se ipsis, sed quod est idem ipse. Etenim in seipsis sunt essentia mutabilis: in ipso verò sunt ipsa prima essentia. Hæc Anselmus. Et cap. 34. colligit creaturas esse, etiam in Verbo, eo quod consubstantialiter sit Patri. Et cap. 35. ait, creata tanto verius esse in verbo & intelligentia creatoris, quam in se ipsis, quanto verius existit creatrix, quam creata substantia. Quod exponunt D. Tho. q. 4. de veritate, ar. 6. & q. 8. ar. 16. ad 11. & Durad. in 1. d. 36. q. 2. de veritate rei, quia verior res (utpote perfectio) est esse, quod creatura habet in Deo, quæ quod habet in se ipsa: non verò quasi lapis verius dicatur de illo esse quod lapis habet in

A Deo, quæ de esse quod habet in seipso: in seipso enim formaliter & proprie est lapis: secundum esse verò, quod habet in Deo, non est lapis, nisi cum addito, nimirum eminenter, formaliter verò est ipsemet Deus. Eandem conclusionem affirmat Dionysius 5. cap. de diuinis nominibus, ubi præter alia, quæ hoc loco citat D. Thomas, ait, quod sicut linea a centro ad circumferentiam egredientes, in centro sunt unum, & quo magis a centro distant, eo plus disjunguntur: ita creata omnia, quæ a Deo prodierunt, in Deo uniuertuntur & sunt unum, quò verò plus ab eo recedunt multiplicatione quorundam ex aliis, eo plus disjunguntur.

B Eandem conclusionem probat D. Thomas duabus rationibus naturalibus, quarum prima est. Omnis perfectio effectus vel est formaliter in sua causa principali, si illa sit vniuoca, vel certè eminenter & perfectiori quodam modo, quàm sit in effectû, si sit æquiuoca: sed res omnes aliæ à Deo sunt effectus Dei, qui eorum causa prima principalis & æquiuoca existit: ergo perfectiones omnium rerum sunt eminenter in Deo. Maior patet, quia nihil virtute propria potest tamquam agens principale conferre, quod non habet vel formaliter, vel eminentiori, & perfectiori quodam modo, quàm illud conferat: inde enim fit, ut nihil propria virtute, & tamquam agens principale producere possit aliqui perfectus seipso. Minor simpliciter patet ex dictis quæstione 2. art. 3. Hæc ratio non solum probat perfectiones omnium rerum, quæ actu sunt, aut fuerunt, esse eminenter in Deo, sed etiam perfectiones futurorum omnium, etiam possibilium: si enim aliqua possibilia sunt, id ex eo est, quod sunt eminenter in causa, à qua possunt produci.

C Secunda ratio D. Thomæ minus euidentiæ habet, quàm prima, ob id eam relinquo. Vis illius in eo posita est, quod forma subsistens habere debeat formaliter vel eminenter in eo, in quo est subsistens, totam latitudinem perfectionis, quam potest habere etiam in suis inferioribus, idque siue sit specifica, siue generica, siue analogica, cuiusmodi est ipsum esse.

D Iuxta doctrinam huius secundæ rationis respondet D. Thomas ad suum tertium argumētum, quod quauis ab inferioribus prædicatis perfectione excedantur prædicata superiora, quandoquidem in se ea includunt, & aliquid præterea addunt, nihilominus tamen formam superiorem subsistentem (quam appellat ipsum esse, ipsum viuere, &c.) perfectione antecellere formam inferiorem subsistentem. Ratio est, quoniam forma subsistens continet eminenter perfectiones omnium inferiorum: quare cum quò forma superior est, eò plura inferiora sub se contineat, sit, ut si subsistat, perfectior etiam sit.

DISPVATIO II.

De duplici perfectionum genere, & quomodo utrumque in Deo sit.

F **D**ividunt perfectionem Theologi cum Anselmo Monolog. 14. in perfectionem, quam vocant simpliciter, & in eam, quam appellant perfectionem in certo genere. Illa perfectio dicitur simpliciter, cuius ratio formalis nullam imperfectionem secum affert. Quò fit, ut nullum nomen proprium rei create, siue res illa individuum sit, siue species, siue genus, significet perfectionem simpliciter: semper enim cuiusmodi nomina entitatem finitam

Prima Diu Thomæ ratio, quæ conclusionem probat.

Eniã rationem, etiam possibilem, id eò quod dicitur participat, quia est eminenter in Deo. Secunda ratio.

Perfectio simpliciter quid.